

ללמוד על מנת ... הרב מואיז נבון

שמות פרק כא (א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם :

רש"י – "ואלה" מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א

הלכה ח: כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו ...
הלכה י: עד אימתי חייב ללמוד תורה? עד יום מותו, שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח.

פרק ג הלכה ג

אין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה, לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום.

חיי אדם הקדמה

כי התורה כלולה ב' מצוות, חלק א', ללמוד תורה, כמו שכתוב "ולמדתם את בניכם" (וכמוהו הרבה). וזוהו אין חילוק אם ילמוד מסכת ברכות ומועד או סדר קדשים, כי הכל הוא דברי אלהים חיים.

וחלק הב' הוא שיהיה הלימוד על מנת לעשות הוא קודם לחלק הא', כי בזה מקיים שניהם. כי אם לא ילמוד, לא ידע מה לעשות. ועל זה אמרו, "נמנו שהלמוד קודם",

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ עמוד ב

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה. ...

שהלמוד מביא לידי מעשה, רצה לומר שידוע מה לעשות.

רב אליקים קרמביין, תורה לשמה

בעית ה"טריויאליות" ... תפיסה זו ... לוקה בחיסרון בולט. אם [לימוד] "לשמה" מגדיר בעיקר את מטרת הלימוד, ומטרה זו היא השגת הידע הנחוץ להביא למעשה, נמצאנו ממעטים את ערכו העצמי של הלימוד. איננו מעוניינים בלימוד כשלעצמו, ואין לו כל משמעות אלא לקיים מצוות אחרות חוץ מתלמוד תורה. לכאורה היה אמור להיות להפך: "לשמה" צריך להעצים ולרומם את משמעותו של תלמוד תורה.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יז עמוד א

מרגלא בפומיה דרבא: תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים; שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטע באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר: ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. "לעושים" לא נאמר אלא "לעושיהם" - לעושים לשמה, ולא לעושים שלא לשמה. וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא.

רב אליקים קרמביין, תורה לשמה

מדוע רואה רבא סיכון בכך שמי שלומד שלא על מנת לעשות עלול דווקא לבעוט באביו וברבו הגדול ממנו, אך לא לעבור על עברות אחרות? מדוע לא אמר "שלא יהא אדם קורא ושונה ויושב בסוכה פסולה ואוכל נבלה בשוגג?" ברור שהלימוד "על מנת לעשות" המתואר בדברי רבא אינו מכונן רק לכך "שאם לא ילמד לא ידע מה לעשות". רבא מדבר על הזדהות נפשית עם התורה, הזדהות שהיא בעלת כיוון מעשי. לאמור, הלימוד מבטא מסירות לאידיאלי המעשי של התורה, ורצון לבצע בפועל. הלימוד הוא פעולה של איחוד רוחני עם התורה, ואיחוד זה אמור להתבטא בכל הליכותיו ואורחות חייו של הלומד. הרצון לבעוט בגדולים ממנו, עליו מדבר רבא, אינו נובע מכך שהלכות כבוד חכמים לא נלמדו על בוריין, אלא מכך שהלומד רואה את התורה כמאדיר את מעמדו שלו ולא כמצפן לחיים ערכיים. הלימוד היה אמור לחזק בו את הלהט המניע אותו להגשים את התורה גם בחיי המעשה.

הרב סולוביציק

[ברא' מד: יט - אֲדַנִּי שְׁאַל אֶת עֲבָדָיו לְאֹמֵר הֲיֵשׁ לָכֶם אֵב אוֹ אֶחָ:]
הוא [המלמד] אמר: יוסף לא דבר על אב גלוי, "אבות דאתגלין", אלא על אב מסתורי, "אבות דאתכסין". יוסף שאל על הורות קיומית לא על הורות ביולוגית. יוסף היה להוט לגלות אם הם מרגישים מחויבות למוצא שלהם... האם אתם מסתכלים על אביך כמו שענפים מסתכלים על השורשים של העץ? האם אתם מסתכלים על אביך כבסיס הקיום שלכם? האם אתם מסתכלים עליו כמספק ומקיים הקיום שלכם?

פתאום הוא [המלמד]... התחיל לדבר איתנו בקול מרומם: האם אתם צנועים ועניוים? האם אתם מאמינים כי אביכם הזקן, המייצג את **המסורת** הישנה, הוא מסוגל לספר לך משהו חדש, משהו מרגש, משהו מאתגר שלא ידעתם? או האם אתם יהירים, חצופים, שחצנים, שדרושים עצמאות מהאב?

הוא [המלמד] פנה אל אחד עם מוניטין של עילוי ושאביו היה נפח... מי יודע יותר: יציק, שיודע 150 דפי גמרא בעל פה, או אביו, יעקב הנפח, שבקושי קורא עברית, שבקושי יכול להתפלל? האם אתה גאה באביך, האם אתה עניו? אם יהודי מודה בעליונות אביו משמע שהוא מכיר גם את עליונותו של האב האוניברסלי, שהוא מאוד, מאוד, מאוד זקן ונקרא "עתיק יומין".

MAN: Eglin AFB engineer: "You are so lucky."

בגישה זו, אשר הייתה פירוש סמלי לשאלה [הַיֵּשׁ לָכֶם אֵב], אפשר לפרש את השאלה השנייה: האם יש לך אח? [לא] האם יש לך אח ביולוגי עם קוד גנטי זהה מהורה זה? אין בכך ולא כלום. [אלא] האם מודעות הזמן שלך מקיף רק את ההווה או גם את העתיד? האם מציאותך מחבק הורים, משפחה, חברים ודורות קודמות? האם אתם מתכננים את העולם של היום, או את העולם של מחר? האם אתם מאמינים בבלתי-סביר, בפנטסטי? האם יש לכם חוזה לגרום לבלתי-סביר ולפנטסטי לקרות, כך שיהפוך למציאות? האם אתם מאמינים במה שהעתיק יכול להביא?

האחים הגיבו: כן אדוני, יש לנו אב זקן מאוד. אנו מרגישים כי כולנו מושרשים עמוק בו. "וְיִלְדָּד זְקָנִים קָטָן". כן אדוני, יש לנו ילד מבריק צעיר ומוכשר עם עיניים נוצצות המייצגות את עולם המחר. הילד הזה הוא מאתגר אותנו להביא את הדורות הבאים ולהפוך את הפנטסטי למציאות.

הרב סולוביציק

אני מתחיל שיעור ואינני יודע מה תהיה המסקנה. ברגע שאני מתחיל את השיעור הדלת נפתחת וזקן נכנס ומתיישב. הוא מבוגר ממני. הוא סבו של הרב; שמו הוא הרב חיים מבריסק, שבלעדי אי אפשר ללמוד היום. שוב הדלת נפתחת בשקט ועוד זקן נכנס. הוא מבוגר מהרב חיים. הוא חי במאה ה-17. השם שלו? שבתאי כהן, הש"ך המפורסם שחייב להיות נוכח כאשר דיני ממונות נידונים... יותר מבקרים מופיעים, כמה מהמאה ה-11, ה-12, וה-13, כמה מימי קדם: רבי עקיבא, רש"י, ר"ת, הראב"ד, הרשב"א, עוד ועוד מגיעים.

מה עלי לעשות? אני מציג אותם לתלמידי והדיאלוג מתחיל. הרמב"ם אומר משהו והראב"ד משיג עליו. לפעמים זה מאוד מגעיל; הראב"ד משתמש בשפה מאוד חדה. ילד קופץ להגן על הרמב"ם נגד הראב"ד והילד הוא חצוף. אתה מכיר צעירים. הוא משתמש בשפה לא נאותה ובכך אני מתקן אותו. ילד אחר מביא רעיון חדש, הרשב"א מחייך בחביבות. אני מנסה לנתח את כוונתו של שהילד הצעיר... עוד נער מתערב... אנו קוראים לר"ת להביע את דעתו ו**פתאום סימפוזיון של דורות מתגשם**. דורות, נערים צעירים כעשרים ושתיים או עשרים ושלוש, דורות מבני הדור של הרב חיים מבריסק, של הש"ך... של רבנו תם, רב האי גאון, רבי עקיבא, ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יוחנן בן זכאי... כולנו דוברי שפה אחת... כולנו בשיחה אחת. כולנו פורצים בצחוק. כולנו נהנים מהדידות. כולנו חותרים לאותה מטרה. כולנו מחויבים לחזון משותף...

יש חבורה של מסורת, של ידידות, של אדיבות בין זקנים וצעירים בין ימי קדם וימי ביניים ומגיעים עד ימינו... אחדות זו של דורות, המצעד הזה של מאות שנים, השיחה הזאת של דורות, הדיאלוג הזה בין ימי קדם ובין ההווה, **בסוף יביא את הגאולה של היהודי**.

משנה מסכת אבות א-א

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה...